

WIJ WILLEM-ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Besluit van

houdende wijziging van het Besluit zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten in verband met het verstrekken van persoonsgegevens voor het vinden van een passende plaats in een instelling

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van
; kenmerk ;

Gelet op artikel 28a, zevende lid, van de Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van ,
no);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van
; kenmerk ;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I

Het Besluit zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten wordt als volgt gewijzigd:

A

Na artikel 4.1 wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 4.2

De over een cliënt te verstrekken persoonsgegevens, bedoeld in artikel 28a, zevende lid, van de wet, zijn:

- a. leeftijd of geboortjaar;
- b. geslacht;
- c. diagnose en beschrijving van het actuele ziektebeeld;
- d. risicotaxaties in verband met het gedrag van de cliënt;
- e. inschatting van het benodigde beveiligingsniveau;
- f. afschrift van het indicatiebesluit, bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet langdurige zorg, voor zover aanwezig;
- g. beschrijving van de benodigde zorg.

Artikel II

Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,

CONSULTATIE

NOTA VAN TOELICHTING

Algemeen deel

1. Aanleiding

De Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten (hierna: Wzd) is gericht op personen met een psychogeriatrische aandoening, verstandelijke beperking¹ of een daaraan gelijkgestelde ziekte of aandoening voor wie onvrijwillige zorg of opname wordt overwogen of nodig is. De Wzd geeft onder meer de civiele rechter de mogelijkheid om een rechterlijke machtiging voor onvrijwillige opname in een zorginstelling af te geven. Voorts kent de Wzd een verband met de Wet forensische zorg (Wfz) door middel van artikel 2.3 van de Wfz, waarin in het tweede lid is bepaald dat de strafrechter een rechterlijke machtiging als bedoeld in de Wzd kan afgeven. De tenuitvoerlegging van deze machtigingen is vastgelegd in de artikelen 28a tot en met 28c, van de Wzd.

In het wetsvoorstel voor de Verzamelwet gegevensverwerking VWS II.b is voorgesteld aan artikel 28a een zesde en zevende lid toe te voegen. Het zesde lid regelt dat de partijen die zijn betrokken bij de voorbereiding of de tenuitvoerlegging van een machtiging voor onvrijwillige opname via artikel 2.3 van de Wfz elkaar persoonsgegevens over een cliënt verstrekken. Het gaat daarbij ook om gegevens over gezondheid en persoonsgegevens van strafrechtelijke aard, voor zover dat noodzakelijk is voor de voorbereiding of tenuitvoerlegging van een rechterlijke machtiging met toepassing van artikel 2.3, tweede lid, van de Wfz. Het zevende lid bevat een grondslag om nadere regels te stellen over de verstrekking van de persoonsgegevens, bedoeld in het zesde lid, waarbij in ieder geval wordt bepaald welke persoonsgegevens worden verstrekt. Met dit wijzigingsbesluit wordt in het Besluit zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten (hierna: Bzd) geregeld welke persoonsgegevens de officier van justitie, de Wlz-uitvoerder, de zorgaanbieder, het college van burgemeester en wethouders van de gemeente waar de cliënt ingezetene is, de zorgverzekeraar, het CIZ, de zorgaanbieder, bedoeld in de Wfz en de minister van Justitie en Veiligheid in een vroeg stadium van de procedure van artikel 2.3, tweede lid, van de Wfz elkaar verstrekken. Die gegevens zijn nodig zijn om de rechterlijke machtiging voor te bereiden en ten uitvoer te kunnen leggen.

2. Hoofdpijnen van het voorstel

Op grond van artikel 2.3, tweede lid, van de Wfz kan de strafrechter - indien hij van oordeel is dat aan de criteria van artikel 24 van de Wzd is voldaan - een rechterlijke machtiging voor een gedwongen opname in een zorginstelling (die de Wzd uitvoert) afgeven. Deze criteria zijn kort gezegd dat er sprake moet zijn van ernstig nadeel, dat de opname noodzakelijk is en er geen minder ingrijpende mogelijkheden zijn om het

¹ Hoewel het opschrift van de Wzd spreekt van verstandelijke handicap wordt in deze nota van toelichting de in de zorg meer gangbare term "verstandelijke beperking" gebruikt.

ernstig nadeel af te wenden. De tenuitvoerlegging is in de artikelen 28a tot en met 28c van de Wzd vastgelegd. Het zorgkantoor moet samen met partijen, zoals de officier van justitie, het CIZ en zorgaanbieders, binnen een termijn van vier weken na dagtekening van de rechterlijke machtiging een passende plek in een zorginstelling voor de betreffende cliënt vinden. Echter, sinds de inwerkingtreding van de Wzd is gebleken dat het betrokken partijen niet altijd lukt om binnen de termijn van vier weken een passende plek te vinden, waardoor in enkele gevallen de cliënt letterlijk op straat werd gezet. Hier liggen verschillende oorzaken aan ten grondslag.² Een van deze oorzaken is het ontbreken van een grondslag voor gegevensuitwisseling: de benodigde gegevens van de cliënt zijn pas bekend vanaf het moment dat de machtiging wordt verleend. Gelet op de achtergrond van deze groep cliënten is niet elke zorginstelling (die de Wzd uitvoert) geschikt waardoor er meer tijd nodig is om een passende plek voor een cliënt te vinden dan gebruikelijk. Om kwalitatief goede zorg te kunnen verlenen, dient bijvoorbeeld gekeken te worden naar de samenstelling van de al aanwezige groep cliënten, de benodigde zorg van de cliënt en het benodigde beveiligingsniveau. Het is dan ook essentieel dat betrokken partijen in een vroeg stadium de volgende gegevens verstrekken:

- leeftijd of geboortjaar;
- geslacht;
- diagnose en beschrijving van het actuele ziektebeeld;
- risicotaxaties in verband met het gedrag van de cliënt;
- inschatting van het benodigde beveiligingsniveau;
- afschrift van het indicatiebesluit, bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet langdurige zorg, voor zover aanwezig;
- beschrijving van de benodigde zorg.

Leeftijd of geboortjaar, geslacht, diagnose en beschrijving van het actuele ziektebeeld
Voor de beoordeling of een plek passend is, is de samenstelling van de al in een zorginstelling aanwezige groep cliënten van belang. Zo zal een jongvolwassen cliënt die een verstandelijke beperking heeft, in het algemeen geen passende zorg ontvangen in een verpleeghuis met mensen met dementie. Voor een andere cliënt kan het van belang zijn dat hij in een prikkelarme omgeving wordt geplaatst.

Risicotaxaties in verband met het gedrag van de cliënt en inschatting van het benodigde beveiligingsniveau

Bij cliënten voor wie een rechterlijke machtiging via artikel 2.3 van de Wfz wordt verleend is een inschatting van de risico's voor de veiligheid in de zorginstelling in samenhang met het gedrag van de cliënt van groot belang. De uitkomsten van deze risicotaxaties leveren input voor onder meer het nemen van beslissingen over de duur en intensiteit van de behandeling, de inhoud van de behandeling en het eventuele benodigd beveiligingsniveau. Als een cliënt bijvoorbeeld gewelddadig gedrag vertoont, kan beveiliging noodzakelijk zijn. Te denken valt aan cameratoezicht op de afdeling of een gesloten setting met beperkte bewegingsvrijheid. Ook het benodigd beveiligingsniveau is afhankelijk van het gedrag van de cliënt. In enkele instellingen die

² Kamerstukken II, 2024/25, 36621, nr. 3.

de Wzd uitvoeren worden forensische beveiligingsniveaus gehanteerd, te weten vanaf licht (niveau 1) tot zeer hoog (niveau 4). Niet alle zorginstellingen (die de Wzd uitvoeren) kennen deze (hoge) beveiligingsniveaus en er zijn ook instellingen die geen enkele beveiliging hebben.

Afschrift Wlz-indicatie en beschrijving van de benodigde zorg

Het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) handelt onder meer de afhandeling van de aanvragen voor de Wet langdurige zorg (Wlz) af. Het CIZ beoordeelt of en in welke omvang een cliënt in aanmerking komt voor zorg op grond van de Wlz. Als het CIZ de cliënt zorg op grond van de Wlz toekent, wordt een Wlz-indicatie verstrekt. Het indicatiebesluit geeft ook aan wat voor soort zorg er nodig is. Het is in het belang van de cliënt dat het CIZ een afschrift van de Wlz-indicatie verstrekt aan betrokken partijen. Daarmee verkrijgen de betrokken partijen meer inzicht in de te verlenen zorg.

3. Verhouding tot hoger recht

Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

In de voorgestelde bepaling worden bijzondere categorieën van persoonsgegevens verwerkt. Artikel 6, eerste lid, onder c, van de AVG vormt de rechtsgrond in het kader van artikel 28a, zesde en zevende lid, van de Wzd; de verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan de wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijken rust. Indien een strafrechter op grond van artikel 2.3, tweede lid, van de Wfz een rechterlijke machtiging voor onvrijwillige opname afgeeft, dan moet deze machtiging binnen een termijn van vier weken ten uitvoer worden gelegd. Om daaraan te kunnen voldoen is een tijdige gegevensuitwisseling noodzakelijk.³

Op grond van artikel 9 van de AVG is het verwerken van bijzondere categorieën van bijzondere persoonsgegevens niet toegestaan. Echter, artikel 9, tweede lid, van de AVG bepaalt dat van een dergelijk verbod geen sprake is indien de verwerking noodzakelijk is met het oog op redenen van een zwaarwegend algemeen belang (onderdeel g) of voor de noodzakelijke verwerking van gegevens voor het verstrekken van gezondheidszorg of sociale diensten (onderdeel h) voor zover zulks is toegestaan bij lidstatelijk recht. Deze twee uitzonderingen zijn van toepassing. Zoals hierboven al vermeld, moet een rechterlijke machtiging, indien een strafrechter deze op grond van artikel 2.3, tweede lid, van de Wfz voor onvrijwillige opname in een zorginstelling (die de Wzd uitvoert) afgeeft, binnen een termijn van vier weken ten uitvoer worden gelegd. Het zwaarwegend belang betreft het risico dat een cliënt letterlijk op straat komt te staan als de rechterlijke machtiging niet binnen voorgenoemde termijn ten uitvoer wordt gelegd met mogelijke ernstige gevolgen voor de gezondheid of veiligheid van de cliënt of zijn omgeving. Om tijdig een passende plek voor een cliënt te vinden, is het dan ook essentieel dat betrokken partijen in een vroeg stadium persoonsgegevens kunnen verwerken. Zoals in paragraaf 2 is toegelicht, geldt dat geen passende zorg van goede kwaliteit aan de cliënt kan worden verleend zonder gegevensverwerking. Op grond van artikel 30, derde lid, onderdeel a, van de UAVG geldt dat het verbod om gegevens over gezondheid te verwerken niet van toepassing is indien de verwerking geschiedt door

³ Zie ook Kamerstukken II 2024/25, 36621, nr. 3, p. 39.

hulpverleners, instellingen of voorzieningen voor gezondheidszorg of maatschappelijke dienstverlening, voor zover de verwerking noodzakelijk is met het oog op een goede behandeling of verzorging van de cliënt.

4. Gevolgen (met uitzondering van financiële gevolgen)

Onderhavige wijziging, te weten het verwerken van de persoonsgegevens die in dit besluit zijn opgenomen, heeft vrijwel geen effect op de regeldruk. De regeldruk neemt enigszins af omdat de wettelijke grondslag voor gegevensuitwisseling in verband met het vinden van een passende plaats in een instelling de uitvoering van rechterlijke machtigingen op grond van artikel 28a van de Wzd vereenvoudigt. Tegelijkertijd hebben de rechterlijke machtigingen via artikel 2.3 van de Wfz op slechts een beperkt aantal cliënten betrekking. Het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) heeft het dossier niet geselecteerd voor een formeel advies, omdat het geen gevolgen voor de regeldruk heeft.

De doenvermogenstoets is niet uitgevoerd omdat de voorgestelde bepaling geen gevolgen heeft voor burgers. Er is geen uitgebreide MKB-toets uitgevoerd omdat de wijziging daarvoor te klein is. Uiteraard kunnen partijen tijdens de consultatie reageren op dit ontwerpbesluit.

5. Financiële gevolgen

Met deze bepaling wordt beoogd de te verwerken persoonsgegevens uit te breiden in verband met het vinden van een passende plaats in een zorginstelling. Vooralsnog worden geen financiële gevolgen verwacht. Deze paragraaf wordt eventueel aangevuld na de internetconsultatie.

6. Toezicht en handhaving

Inspectie gezondheidszorg en jeugd

De Inspectie gezondheidszorg en Jeugd (de inspectie) houdt toezicht op de naleving van de Wzd en daarop berustende bepalingen. Dit houdt in dat de inspectie ook toezicht houdt op de naleving van de bepalingen in dit besluit. De uitbreiding van de te verwerken persoonsgegevens heeft geen consequenties voor de wijze waarop het toezicht op de naleving en de handhaving is ingericht.

Functionarissen gegevensbescherming en Autoriteit persoonsgegevens

De functionarissen gegevensbescherming en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) houden toezicht op de verwerking van persoonsgegevens. Als gegevens worden verwerkt in strijd met de privacyregels en de verwerkingsverantwoordelijke een klacht hierover niet oplost kan de cliënt de functionaris gegevensbescherming betrekken. Als dit niet tot een oplossing leidt, dan kan de cliënt een klacht indienen bij de AP, waarna de AP een onderzoek kan verrichten.

7. Advies en consultatie

Deze paragraaf wordt aangevuld na de (internet)consultatie.

8. Inwerkingtreding

Het streven is om dit besluit in werking te laten treden op het tijdstip dat ook de Verzamelwet gegevensverwerking VWS II.b in werking treedt.

Toelichting artikelsgewijs

Artikel I

Onderdeel A

In onderdeel A wordt artikel 4.2 aan het Bzd toegevoegd. In het nieuwe artikel wordt opgenomen dat partijen, bedoeld in artikel 28a, zevende lid, van de Wzd de volgende gegevens verstrekken: leeftijd of geboortejaar, geslacht, diagnose en beschrijving van het actuele ziektebeeld, risicotaxaties in verband met het gedrag van de cliënt, inschatting van het benodigde beveiligingsniveau, afschrift van het indicatiebesluit, bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wlz (voor zover aanwezig) en beschrijving van de benodigde zorg. Deze gegevens zijn noodzakelijk om de persoon die het betreft te kunnen identificeren en om te kunnen beoordelen welke plek en zorg een cliënt nodig heeft. Deze gegevens mogen uitsluitend worden uitgewisseld voor zover dat noodzakelijk is voor de voorbereiding of tenuitvoerlegging van een rechterlijke machtiging die op grond van artikel 2.3, tweede lid, van de Wfz wordt verleend. De grondslag voor dit besluit is gelegen in artikel 28a, zevende lid, van de Wzd.

Artikel II

Het onderhavige besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, waarbij het streven is om het besluit in werking te laten treden op het tijdstip dat ook de Verzamelwet gegevensverwerking VWS II.b in werking treedt.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,